

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2023 - 2030

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul hotărârii de Guvern a fost elaborat de către Biroul Național de Statistică (BNS) în colaborare cu partenerii din cadrul Sistemului Statistic Național, cu suportul agențiilor Organizației Națiunilor Unite în Republica Moldova, în cadrul Proiectului „Îmbunătățirea disponibilității surselor de date administrative pentru măsurarea progresului privind implementarea agendei Conferinței Internaționale pentru Populație și Dezvoltare în contextul Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă 2030”.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Elaborarea Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2023-2030 (în continuare Strategia) este justificată de rolul central al statisticilor oficiale pentru actul de guvernare, inclusiv în ceea ce ține de asigurarea cu informații statistice de calitate și relevante, necesare pentru elaborarea, monitorizarea și evaluarea implementării politicilor economice, sociale și de mediu, a deciziilor autorităților publice și mediului de afaceri, pentru elaborarea cercetărilor științifice, precum și pentru informarea societății în ansamblu (art.4, alin. (1) din Legea nr.93/2017 cu privire la statistica oficială).

Din punct de vedere procedural, necesitatea elaborării Strategiei rezultă din faptul că, statistica este un domeniu de activitate al Guvernului (Art.4, lit. q) din Legea nr.136/2017 cu privire la Guvern), sector pentru care precedentul document strategic a expirat în 2020, aceasta fiind elaborată în conformitate cu prevederile Hotărârii de Guvern nr.386 din 17.06.2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice.

Temeiul legal de elaborare a Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2023-2030 îl constituie art. 11 alin. (2) al Legii nr. 93/2017 cu privire la statistica oficială care prevede că documentul de planificare strategică (programul multianual de lucrări statistice) stabilește obiectivele și direcțiile principale de dezvoltare a statisticii oficiale pe o perioadă de cel puțin 3 ani.

Elaborarea documentului se pliază pe *Programul de activitate al Guvernului „Moldova vremurilor bune”*, care prevede acțiunea prioritară privind creșterea calității actului de guvernare, realizată inclusiv prin „*colectarea și transparentizarea datelor statistice și administrative pentru monitorizarea implementării politicilor, serviciilor publice și proiectelor, inclusiv cu prezentarea datelor într-o formă ușor de înțeles pentru oameni*”. Pentru realizarea acestui obiectiv, este necesară consolidarea sistemului statistic național (SSN) și alinierea la standardele europene în domeniul statisticii, în concordanță cu prevederile Strategiei, elaborarea căreia este prevăzută în acțiunea 1.7.1. din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 235/2021.

Datele statistice sunt imperative pentru procesul de luare a deciziilor bazate pe evidențe și dezagregate după criterii relevante, fapt confirmat și în *proiectul Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”* (recent propus pentru consultare și dezbateră publică).

Elaborarea Strategiei este absolut necesară și în contextul aspirațiilor Republicii Moldova de aderare la Uniunea Europeană. Statutul de țară candidat pentru aderare la Uniunea Europeană dictează necesitatea accelerării armonizării statisticii naționale la standardele UE pentru a asigura utilizatorii interni și externi cu statistici de calitate, comparabile la nivel european. Astfel, Strategia constituie cadrul strategic de bază pe termen lung pentru alinierea în continuare a statisticii naționale la standardele UE în domeniul statistic (art.44, Capitolul 6 Statistici, Titlu IV, *Acordul de Asociere dintre*

*Republica Moldova și Uniunea Europeană*¹), contribuind la obiectivul de furnizare în timp util a datelor statistice fiabile și coerente, comparabile la nivel internațional, cu respectarea principiilor fundamentale ale statisticilor oficiale² și în corespundere Codul de bune practici al statisticilor europene³.

Necesitatea elaborării Strategiei este determinată și de *Agenda globală pentru dezvoltare durabilă 2030* (în continuare *Agenda globală 2030*), adoptată de către țările membre ale Organizației Națiunilor Unite în septembrie 2015, una din țintele trasate fiind: „*Până în 2030, sporirea semnificativă a disponibilității datelor calitative, în timp util și fiabile, dezagregate după venit, sexe, vârstă, rasă, etnie, statut migrațional, dizabilitate, localizare geografică și alte caracteristici relevante în contexte naționale*”.

Viziunea, conținutul și prioritățile Strategiei beneficiază *inter alia*, de lecțiile oferite în procesul de implementare a precedentei Strategii (*Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național 2016-2020*) și de concluziile evaluărilor realizate (*Evaluarea Globală a SSN*, realizată de către Eurostat și Comisia Economică a ONU pentru Europa în 2019⁴, evaluarea independentă a Strategiei 2016-2020 și analiza de impact din anul 2021), dar și a evaluării situației curente a SSN prin prisma *principiilor* expuse în *Codul de bune practici al statisticilor europene* (cu referire la mediul instituțional, procesele statistice, produsele statistice).

Împreună, sursele informaționale menționate arată că, Sistemul Statistic Național (SSN) se confruntă cu probleme majore care erodează capacitatea acestuia de a produce și furniza în mod eficient statistici oficiale necesare pentru luarea unor decizii și elaborarea de politici bazate pe evidențe, dar și pentru raportarea privind angajamentele internaționale în statistică și în alte domenii de activitate a Guvernului. Printre cele mai dificile provocări, ce sunt abordate în noul document de politici, se numără:

- recunoașterea insuficientă a valorii datelor statistice ca resursă informațională indispensabilă actului de guvernare și ca bun public pentru dezvoltarea durabilă și echitabilă a societății;
- alocarea de resurse financiare și umane insuficiente pentru funcționarea unui SSN durabil și eficient;
- capacități instituționale limitate, în special în cadrul BNS, în calitate de autoritate centrală în domeniul statisticii, urmare a resurselor limitate pentru atragerea și menținerea personalului statistic calificat, pentru a răspunde cererii de date în continuă creștere, cerințelor metodologice internaționale și a necesităților de suport pentru alți noi producători de date statistice;
- lipsa unui sistem eficient și durabil de formare inițială și instruire continuă în statistică, pentru dezvoltare profesională și abilitare cu capacități de inovare, tehnologii informaționale, știința a datelor și know-how;
- nevalorificarea surselor existente de date și a resurselor informaționale disponibile din cauza dificultăților ce țin de accesul producătorilor de date statistice la surse de date administrative și private în scopul producerii statisticilor oficiale, care pot fi soluționate prin fortificarea capacităților tehnice, operaționale, regulatorii și umane cerute de legislația statistică și cea privind protecția datelor cu caracter personal, precum și asigurarea interpretării uniforme a prevederilor legislației respective;

¹ Legea 112/2014 publicată la 18.07.2014 în Monitorul Oficial, nr.185-199, prin care a fost ratificat AA dintre RM și UE

² Principiile fundamentale ale statisticilor oficiale adoptate de Comisia Economică pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite la 15 aprilie 1992 și de Comisia de statistică a Organizației Națiunilor Unite la 14 aprilie 1994

³ <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-catalogues/-/ks-02-18-142>

⁴ https://statistica.gov.md/public/files/despre/evaluare_opinii/externe/GA_Moldova_Final_Report_Ro.pdf

- lipsa abordării unice cu privire la asigurarea implementării standardelor de calitate și a recomandărilor metodologice internaționale privind procesele statistice și elaborarea produselor statistice la nivelul fiecărui producător de statistici oficiale și la nivelul SSN în ansamblu;
- grad redus al culturii statistice și cunoștințelor în domeniul datelor în instituțiile de stat și în societate în ansamblu, precum și abilități limitate de diseminare eficientă și utilizare conformă a datelor.

Elaborarea Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2023-2030 este susținută de Consiliul Național pentru Statistică, care conform deciziei sale din 25 martie 2021⁵, a recomandat elaborarea unei asemenea strategii, urmate de elaborarea programelor de dezvoltare a SSN pe termen mediu (care să încorporeze planurile de acțiuni și resurse estimate pentru implementarea acestora).

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul de hotărâre a Guvernului nu are ca scop nemijlocit armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

Totodată, proiectul Strategiei prevede alinierea în continuare a statisticii naționale la acquis-ul comunitar în domeniul statistic, în corespundere cu art.44, Capitolul 6 Statistici, Titlu IV, Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană și responsabilitățile care derivă din statutul de țară candidată pentru aderare la UE, obținut de țara noastră la 23 iunie 2022.

Principiile prevăzute în *Codul de bune practici al statisticilor europene*, adoptat de Comitetul Sistemului Statistic European la 16 noiembrie 2017 au fost utilizate pentru analiza situației în cadrul SSN, precum și identificarea golurilor existente în statistica națională și, pe această bază, elaborarea direcțiilor prioritare de dezvoltare a SSN până în anul 2030.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Strategia va contribui în mod direct la monitorizarea implementării Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, inclusiv, a obiectivului care se referă la asigurarea unei **guvernări eficiente bazate pe evidențe**, al cărei instrument indispensabil îl constituie statisticile ca condiție primordială pentru luarea deciziilor în baza evidențelor, dar și a tuturor documentelor de politici sectoriale. Indirect, rezultatele SD SSN sunt importante pentru planificarea și distribuția eficientă a bugetului public național, dezvoltarea regională în sfera economică, socială și de mediu, dezvoltarea regională etc.

Strategia de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2023-2030 vine să susțină **consolidarea și recunoașterea rolului statisticii oficiale în societate** ca un prim demers esențial ce acoperă întregul sector statistic național și propune obiective și direcții prioritare de ordin strategic pentru sporirea capacităților sistemului de a face față la solicitările crescânde de date statistice oficiale la nivel național și internațional. Documentul își propune să asigure **cadrul necesar pentru o planificare pe termen lung**, pentru alocarea strategică a resurselor umane, financiare, tehnice și tehnologice și asigurarea cadrului instituțional și legislativ necesar pentru consolidarea SSN.

Intervențiile propuse în cadrul documentului de politici **acoperă** întreg SSN, care constă din BNS, ca autoritate centrală în domeniul statisticii și coordonator al Sistemului, Banca Națională a Moldovei, alți producători de statistici oficiale (stabiliți în corespundere cu Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.51/2022).

⁵ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=30&id=6947>

În *Capitolul I (Introducere)* sunt reflectate informațiile referitoare la importanța, scopul elaborării și scopul strategic urmărit prin implementarea Strategiei. Totodată, este elucidată concordanța Strategia de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2023-2030 cu Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM), prioritățile guvernamentale și celelalte documente de planificare și de politici publice. Tot în acest capitol se regăsește informația privind autoritățile și instituțiile responsabile de elaborarea Strategiei.

Capitolul II al Strategiei (*Analiza situației*) a scos în evidență cele mai sensibile probleme, constrângeri și provocări pentru dezvoltarea sistemului statistic național și cauzele principale ale acestora. Cadrul analitic pentru evaluarea SSN s-a bazat pe **analiza sistemică** a principalilor factori determinanți pentru activitatea statistică care influențează pozitiv sau negativ performanța SSN, precum și pe analiza **interconexiunilor** dintre aceștia.

Prioritățile de politici, care au rezultat din analiza situației au fost clasificate în funcție de principiile *Codului de bune practici al statisticilor europene*, care includ *Independența profesională, Mandat pentru colectarea datelor, Suficiența și pregătirea resurselor umane, Adecvarea resurselor financiare, Infrastructura TIC, Angajamentul privind calitatea datelor statistice, Confidențialitatea statistică și protecția datelor, Imparțialitate și obiectivitate, Metodologii solide și proceduri statistice adecvate, Sarcina neexcesivă pentru respondenți, Rentabilitate și eficiența costurilor, Relevanța, Acuratețea, Promptitudinea, Coerența și comparabilitatea, Accesibilitatea datelor statistice, Cooperarea și coordonarea sistemului statistic național.*

Viziunea 2030 a SSN și 4 obiective generale sunt reflectate în *capitolul III (Obiective și viziune)*. Astfel, Strategia va asigura ca, la **orizontul anului 2030**, Sistemul Statistic Național va funcționa ca o structură consolidată, bine coordonată, coerentă și transparentă, capabilă să furnizeze produse și servicii statistice de înaltă calitate, răspunzând necesităților unui spectru larg de utilizatori care, prin utilizarea eficientă a acestora în beneficiul societății, extind valoarea datelor transformându-le, astfel, într-un bun public.

Scopul major și viziunea proiectului Strategiei urmează a fi realizate prin implementarea activităților (intervențiilor de politici), ce ținesc următoarele **obiective generale**:

1. Capacitatea instituțională a membrilor SSN consolidată pentru a produce date statistice relevante, accesibile și interoperabile, guvernate de standarde și condusă de inovație.
2. Sistemul statistic național fortificat prin sisteme de bună guvernare, cadrul legal și de reglementare comun, practici de confidențialitate și protecție a datelor pentru a asigura transparența și accesibilitatea datelor de interes public și pentru a crește încrederea publicului în date și utilizarea acestora.
3. Date de înaltă calitate (oportune, relevante, fiabile, accesibile, coerente, comparabile la nivel internațional, în special cel european), produse pentru a informa societatea și pentru a susține luarea deciziilor eficiente, bazate pe dovezi, care să conducă la o dezvoltare durabilă și o societate incluzivă.
4. Cultura statistică în societate consolidată pentru a permite factorilor de decizie să utilizeze datele în mod eficient și să furnizeze într-un mod durabil serviciile și resursele de care populația are nevoie, pentru recuperarea în situații de criză și pentru a oferi posibilitate publicului larg de a înțelege mai bine statisticile și a responsabiliza autoritățile.

În *capitolul IV* din Strategie trasează **Direcții prioritare** de dezvoltare pentru perioada 2023-2030, precum și rezultatele principale care urmează a fi atinse de BNS, cât și de celelalte instituții care produc statistică oficială.

Impactul administrativ, economic, social și de mediu pe care le va avea implementarea Strategiei este elucidat în *capitolul V (Impactul strategiei)*. Printre beneficiarii direcți ai Strategiei și a rezultatelor

acesteia se numără toate organele administrației publice centrale și locale, care folosesc statistici pentru decizii informate, cercurile academice, agenții economici și mass-media iar printre beneficiarii indirecti pot fi considerați toți cetățenii Republicii Moldova și partenerii de dezvoltare, atât a țării, cât și a Biroului Național de Statistică.

În *capitolul VI* al Strategiei (***Indicatori de monitorizare și evaluare***) este stipulat, că evaluarea acesteia va fi realizată în baza: indicatorilor de impact, care reflectă efectele administrative, economice, sociale și de mediu ce urmează să le producă implementarea Strategiei pe termen lung și indicatorilor de rezultat aferenți direcțiilor prioritare, care vor evalua efectele imediate, pe termen mediu și lung produse de implementarea Strategiei în anumite componente statistice sau asupra diferitor grupuri țintă (producători, furnizori, utilizatori de date statistice).

Capitolul VII a Strategiei reflectă o analiză ***Riscurilor de implementare*** a strategiei, fiind stabilite și măsurile de atenuare a acestora.

Responsabilitățile pentru implementarea Strategiei, descrise în *Capitolul VIII (Autorități/instituții responsabile)* vor fi împărțite de către BNS, asumându-și rolului de inițiator și lider al procesului, membrii SSN (i.e. producători de statistici oficiale) și instituțiile care furnizează date administrative necesare pentru producerea de statistici oficiale. Membrii SSN au fost implicați în procesul de analiză a situației curente până la determinarea obiectivelor și direcțiilor prioritare în perspectiva anului 2030 pentru a răspunde cantitativ și calitativ cerințelor crescânde de date ale autorităților publice, altor instituții, dar și a societății civile.

În conformitate cu prevederile *capitolului IX (Procedurile de monitorizare, raportare și evaluare)*, BNS va realiza monitorizarea curentă a Strategiei în procesul de implementare în vederea stabilirii gradului de realizare a acțiunilor, asigurării uniformității, continuității și conformității acțiunilor întreprinse cu cele planificate, prevenirii întârzierilor în implementarea acțiunilor, ajustării la schimbările importante în mediul intern și extern și eficientizării continue a procesului de implementare. Rapoartele de monitorizare vor fi plasate pe pagina web oficială a BNS, vor fi audiate de Consiliul Național pentru Statistică și prezentate Guvernului.

De asemenea, implementarea Strategiei prevede evaluări interne efectuate de BNS, în calitate de autoritate centrală în domeniul statisticii și coordonator al SSN, o evaluare intermediară (în 2026) și o evaluare finală după expirarea termenului de implementare a Strategiei (2031) cu scopul măsurării impactului produs de Strategie.

5. Fundamentarea economico-financiară

Biroul Național de Statistică, celelalte instituții implicate în producerea de statistici oficiale (conform Legii cu privire la statistica oficială nr.93/2017), cât și instituțiile care furnizează date administrative necesare pentru producerea de statistici oficiale, vor implementa obiectivele și direcțiile prioritare ce se regăsesc în Strategie cu finanțarea de la bugetul de stat în limita alocațiilor bugetare aprobate prin legea bugetară anuală și cu suportul din partea partenerilor de dezvoltare printr-un management transparent, eficient și reciproc benefic.

Cu referire la resurse necesare pentru finanțarea implementării Strategiei, menționăm că pentru implementarea acesteia urmează a fi elaborate Programe de dezvoltare a SSN pe termen mediu, în cadrul cărora urmează a fi prevăzute și stabilite costurile de implementare (costurile necesare pentru implementarea fiecărei acțiuni și sursa de finanțare). Proiectul primului program pe termen mediu, care cuprinde perioada 2023-2026, este în proces de elaborare.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Proiectul de hotărâre a Guvern a fost elaborat în concordanță cu cadrul juridic existent, în particular cu Legea nr.93 din 26 mai 2017 cu privire la statistica oficială și Hotărârea de Guvern nr.386 din

17.06.2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice.

Totodată, este de menționat că, există documente de planificare strategică sectorială în proces de elaborare sau planificate spre elaborare cu care proiectul Strategiei poate avea tangențe, inclusiv în care s-ar integra obiective legate de suport necesar în dezvoltarea statisticilor specifice anumitor domenii.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Prin prisma prevederilor pct.34 al Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementare, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.386/2020, Cancelaria de Stat a fost notificată privind inițierea elaborării documentului de politici publice, cu prezentarea Conceptului acestuia, care a fost definitivat în corespundere cu comentariile Cancelariei de Stat.

În procesul de elaborare a proiectului Strategiei, în scopul asigurării unui proces participativ pentru elaborarea documentului de politici în cauză, a fost creat un Grup coordonator și un Grup tehnic de lucru, constituite din reprezentanții instituțiilor responsabile pentru producerea statisticilor, altor instituții publice, mediul academic, societății civile, partenerilor de dezvoltare etc. Astfel, modul de organizare a activității asupra elaborării proiectului Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2023–2030, iar ulterior, structura și conținutul documentului au fost discutate în cadrul Grupurilor de lucru Coordonator și Tehnic. Proiectul Strategiei a fost consultat de asemenea cu experți internaționali (din Croația, Irlanda, Italia, Norvegia, OECD/Paris21), de comentariile cărora s-a ținut cont la definitivarea documentului. Proiectul Strategiei a fost examinat la ședința din 30.06.2022 a Consiliului Național pentru Statistică, fiind susținut și recomandat pentru promovare, în modul stabilit de legislație.

Proiectul a fost plasat pentru consultări publice, în modul stabilit, pe portalul www.particip.gov.md și pe pagina web oficială a Biroului Național de Statistică www.statistica.gov.md, la compartimentul *Transparența decizională*.

8. Constatările expertizei anticorupție

În conformitate cu articolul 28 alineatul (2) litera a) din Legea integrității nr. 82/2017, proiectul hotărârii, fiind un document de politici publice este exceptat de la expertiza anticorupție.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Efectuarea expertizei de compatibilitate nu este necesară întrucât proiectul nu are ca scop nemijlocit transpunerea unor regulamente UE anume în legislația națională/armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

10. Constatările expertizei juridice

La definitivarea proiectului de hotărâre a Guvernului „Cu privire la aprobarea Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2023-2030” s-a ținut cont de propunerile Ministerului Justiției expuse în raportul de expertiză juridică nr. 04/8673 din 10.10.2022.

Director general
Biroul Național de Statistică

Oleg CARA